

Martina Sudová

Prodaná Mařenka z Modré Hůrky

*Velectěná slečno,**dovídám se, že Vaši fotografii...nelze dostat, poněvadž bych měl rád v "Květech" podobiznu Vaši co nejdříve, prosím snažně, aby ste... nějakou svou dobrou fotografii zapůjčíte a buď do redakce "Květů", aneb do mého bytu co nejrychleji poslati ráčila.**S úctou Vítězslav Hálek*

Spisovatelova žádost našla kladnou odezvu. Podle zaslané fotografie nakreslil Karel Maixner podobiznu, která vyšla v Květech 8. května 1872. Je na ní portrét slavné operní pěvkyně Eleonory-Gayer Ehrenbergové.

Místo, kde se "Lori" narodila, bychom dnes už marně hledali. Přišla na svět jako šlechtična, dcera svobodného pána Jana Gayera z Ehrenbergu, ale ne na zámku jak některé starší prameny mylně uvádějí. Světlo světa spatřila v domku s doškovou střechou na statku čp. 14 v Modré Hůrce nedaleko Bzí. Psal se rok 1832. Evropou zmítala vlna romantismu, probuzená nedávno skončenými napoleonskými válkami, díky nimž rod Ehrenbergů přišel o majetek. Victor Hugo psal o Chrámu Matky boží, Alexandr

Puškin si rozdíral srdce pro Taťánu a zářivé hvězdy Richarda Wagnera a Giuseppe Verdiho začaly stoupat na umělecké nebe. Do této rušné doby se narodila malá "Lori" a nikdo netušil, že si na svět přinesla poklad v podobě svého hlasu.

Když se Eleonora narodila, bylo jejímu otci již 72 let. Mezi rodiči byl věkový rozdíl celých 49 roků. Následující léto otec zemřel. Eleonora zůstala sama s matkou a o málo starším bratrem. V deseti letech jí maminka dala na vychování do kláštera Uršulinek v Praze, odkud ji po pěti letech odvezla teta, vdova po hejtmanu Karlu rytíři Harrasovi z Harrasova, do Vídně. Mohlo by se zdát, že uměnímilovná vídeňská tetička Eleonoru vysvobodila z vězení a přivedla ji do centra všeho dění, ale Eleonora později sama ve svých vzpomínkách napsala, že by byla raději zůstala v klášteře. Byla velmi nesmělá a bála se, že teta, která odhalila, jaký nevšední talent v neteři dříme, ji bude nutit vystupovat před lidmi. K velkému štěstí hudebního světa se "Lori" nakonec nechala přesvědčit a začala se studiu hudby přece jen věnovat. Nejprve ve Vídni, a když se pak odtud musela kvůli nemoci a nutné změně prostředí odstěhovat, tak na pražské konzervatoři. Tetičce se prostřednictvím Eleonory splnil její vlastní neuskutečněný sen - být primadonou.

Dne 3. srpna roku 1854 vystoupila Eleonora poprvé před obecnstvem na prknech Stavovského divadla. Při jejím vystoupení ji uviděl slavný německý herec a režisér Jindřich Marr a okamžitě ji angažoval pro svého přítele, ředitele štětínské divadla. Již po měsíci zde Eleonora zpívala "Romea a Julii". Následovala angažmá v Hamburku a Lipsku. V roce 1861 se Eleonora vrátila tam, kde před pěti lety začala, do Stavovského divadla.

Jak později napsala ve svých pamětech, nebyla to pro ni příliš šťastná volba. Narazila zde na nebezpečnou sokyni - kolaturní sopranistku Brennerovou. Píše o ní následující: "... mým zlým duchem byla Johanna Brennerová... vrátila jsem se r. 1861 do Prahy, angažována ředitelem Thomém, abych nahradila svou dávnou sokyni (Brennerovou, pozn. aut.), se kterou smlouva nebyla obnovena. Brennerové se však velmi energicky zastal tehdejší intendant rytíř Bohusch, který nepřipustil, aby jeho chráněnka byla propuštěna. Teď měl Thomé kolaturní zpěvačky dvě! Co s nimi...?" Dále Eleonora popisuje, jak jí Brennerová nepřála obdiv a všechna úspěšná představení, ve kterých původně vystupovala ona, si zabrala pro sebe. Když už byla situace neúnosná, prosila Ehrenbergová ředitele, aby ji propustil. Ten jí namísto toho jako odškodnění nabídnul angažmá v české opeře, která začala právě vznikat. Eleonora ředitelův návrh přijala

a 30. června roku 1861 poprvé zpívala česky Leonoru ve Verdiho "Trubadúrovi". Slovo uznání se však nedočkala. Byla zahrnuta stovkami anonymních dopisů, které jí hrozily vypískáním, překročí-li ještě kdy práh českého divadla. Ale Eleonora se nenechala zastrašit.

Přestoupila do Prozatímního divadla, otevřeného v roce 1862 a 30. května roku 1866 zde vystoupila jako vůbec první Mařenka při premiéře Smetanovy "Prodané nevěsty". V roce 1883 pak poprvé stanula na jevišti Národního divadla, které bylo 18. listopadu 1883 po požáru slavnostně znovuotevřeno. Při prvním představení zde zpívala Smetanova Libuše hlasem Eleonory Ehrenbergové. Vše, co Eleonora ve svém životě dělala, jakoby se skládalo ze symbolů, které pomáhaly českému jazyku ukázat svou krásu. Jako první zpívala české opery, první zahajovala otevření Národního divadla, byla první Mařenkou, Libuší, Jitkou v Daliboru. Jistě bylo projevem lásky k českému národu i to, že si za název vily v Ondřejově zvolila svoji první českou zpívanou roli - Leonora. Přesto nebyla šťastná.

V polovině 80. let odešla slečna Eleonora z Národního divadla a uchýlila se do ústraní v Ondřejově. Nikdy se nevdala, a tak zde žila jen se svou neteří, která se z lásky k tetičce provdala až po její smrti. 8. srpna 1909 byla v den pětisté reprízy Prodané nevěsty Eleonora z Ehrenbergů jmenována spolu s Emou Destinnovou čestnou členkou Národního divadla. První a pětistá Mařenka. Asi ani netušily, jak moc podobné si jsou jejich životní osudy. Emu Destinnovou smutný podzim teprve čekal, Eleonora jej prožívala. Žila oddána jen svým vzpomínkám a nerada se stýkala s lidmi. Po okolí kolovaly zprávy o jejím podivínství a kostlivci, kterého ukrývá za hustými záclonami své vily. Odmítala i žáky, kteří ji jako pěveckou kapacitu vyhledávali. Do role učitelky se dala vlákat jen třikrát a vždy na krátkou dobu. Zemřela 30. srpna 1912, před svými osmdesátými narozeninami. Místo svého posledního odpočinku našla na ondřejovském hřbitově pod pomníčkem, který nese pouze jednoduchý nápis Eleonora z Ehrenbergů 1832-1912.

Snad se jednou ondřejovským, díky neutuchající energii paní Šárky Bumbové, podaří otevřít zde muzeum věnované slavné pěvkyni. Až někdy zavítáte na proslulou ondřejovskou hvězdárnu, zajděte se podívat i za "paní baronkou". Můžete jí k pomníku položit kytíčku, jako dík za to, že i její zásluhou dnes můžeme mluvit i zpívat česky.

Záznam ve farní matrice Modré Hůrky praví, že dne 1. listopadu 1832 se ve zdejší č. 14 narodila a byla pokřtěna Marie Magdalena Eleonora z Ehrenbergu. Jako otec je zapsán pan Jan Gayer z Ehrenbergu, majitel Bartovské živnosti v Modré Hůrce 14, syn zemřelého Jana z Ehrenbergů, c. k. dvorního rady v Praze - Malá Strana č. 118 a paní Eleonory Oppeltové z Ehrenfeldu v Praze. Maminkou Eleonory byla Marie, dc. Josefa Šimana, vrchnostenského baštyře ze Bzí a jeho ženy Anny. Zdroj: Digitální archiv SOA v Třeboni (<http://digi.ceskearchivy.cz>).